Przedpłata wraz z przesełką pocztową na 1874 r. wynosi 4 zł. a. w.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy ulicy Akademickiéj l. 5.

Pismo tygodniowe
poświęcone sprawom stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych
wychodzi co sobotę w objętości pół arkusza.

Nr. 22. Sobota dnia 18. lipca 1874. I. rocznik.

Lwów 15. lipca 1874.

Winni jesteśmy odpowiedź korespondentowi (rk) czasopisma „Hasło.“ Nr. 55. tegoż pisma zawiera korespondencję pod napisem „Lwów 5. lipca,“ traktującą projekt zakładania kas zaliczkowych przez **Towarzystwo wzajemnéj pomocy oficjalistów prywatnych**.

„Wiem z doświadczenia. — są słowa korespondencji, że w miastach powiatowych i miasteczkach, z małemi wyjątkami, niema kas oszczędności, gdzieby się drobne kwoty gromadziły w poważne kapitały i broniły nas od lichwy, wiem że w tych miejscowościach nie wymienisz kuponów bez zapłacenia haraczu żydom; że tam nie dostaniesz taniéj pożyczki na zastaw papierów publicznych lub innych przedmiotów, że zatem w powyższych wypadkach odnosić się trzeba do Krakowa lub Lwowa, lub prócz ukłonu opłacić się lichwiarzom. Cóż mówić o eskontowaniu wexli? — a przecież są to czynniki niezbędne do podniesienia dobrobytu w naszym kraju, do niesienia pomocy rolnikom, podniesienia rzemiosła, przemysłu i handlu.“

„ . . . . Nikt nie pomyślał o tem, aby w miastach powiatowych zakładano instytucje finansowe, zaradzające wymienionym potrzebom i td.“ — a z tego, według zdania korespondenta, wynika, że Towarzystwo wzajemnéj pomocy oficjalistów prywatnych „mając swą naczelną władzę wykonawczą we Lwowie. powinno zakładać kasy zaliczkowe w najkorzystniejszych miejscowościach do operacji finansowych . . . . Taka kasa zaliczkowa mogłaby: a) przyjmować drobne kwoty do oprocentowania, b) wyższe sumy na rachunek bieżący. Własnym kapitałem i kapitałami uzyskanemi pod a) i b) dawałaby: a) pożyczki na skrypta, 6) eskontowałaby wexle, c) wymieniała kupony i srebro, d) przyjmowała w zastaw papiery publiczne, kosztowności, towary i inne przedmioty, e) mogłaby prowadzić handel sprzętami rolniczemi i dawać zaliczki na surowe produkta“ — czyli taka projektowana kasa zaliczkowa załatwiałaby wszelkiego rodzaju czynności bankowe.

Nie możemy zaprzeczyć pożyteczności takiego rodzaju instytucji, nie występujemy też przeciw projektowi zakładania ich, ale przeciw wciąganiu w grę funduszów Towarzystwa wzajemnéj pomocy oficjalistów prywatnych.

Fundusze towarzystwa tego są wdowim groszem, którego przeznaczeniem jest przedewszystkiem udzielanie emerytur niezdolnym do pracy oficjalistom prywatnym tudzież zaopatrzenie ich wdów i sierót — a ztąd wynika, nad czem już i dyskusji niema, że towarzystwu temu nie wolno funduszów używać do obrotu, z którym jakiekolwiek połączone jest ryzyko. Nie zaprzeczy zaś szanowny korespondent (rk), że urzeczywistnienie jego projektu jest połączonem z ryzykiem, jak każde przedsiębiorstwo, oparte na operacjach i finansowaniu. Wszelkie przeto obliczenia o możliwem pomnożeniu dochodów towarzystwa przez zakładanie kas zaliczkowych jest problematycznem, — prawdziwem ono bowiem będzie tylko przy szczęśliwych operacjach. Czém jednak powetować możliwe straty? Na to szanowny korespondent niedaje odpowiedzi, a nawet nie znalazł miejsca w swéj korespondencji.

Założeniem całéj korespondencji jest twierdzenie, że ludność prowincji narażoną jest na wyzyskiwanie przez lichwiarzy; nie możemy przeto pogodzić tego słusznego zapatrywania z twierdzeniem, iż Tow. wz. pomocy oficjalistów prywatnych „zawiązane przeciw potędze możnych(?), mimowoli wspiera możnych, wspiera kapitalistów, wspiera banki groszem zbieranym od niezamożnych.“

Będąc w stosunkach z Wydziałem centralnym Tow. wz. pom. ofic. pryw. możemy szanownego korespondenta upewnić, iż tak nie jest. Wspieraniem banków i kapitałów byłoby, gdyby fundusze były powierzane bankom do obrotu. O tém jednak nigdy mowy nie było. Fundusze towarzystwa są ulokowane w listach zastawnych Towarzystwa kredytowego ziemskiego i Banku hypotecznego. Jeśli szanowny korespondent ma pojęcie co

są listy zastawne, zrozumie, iż lokowanie w nich funduszów dalekiem jest od wspierania banków i tp.

Nie chcielibyśmy zanadto wdawać się w dowodzenia twierdzenia i wnioskowania, a dla tego wracamy do przedmiotu. Szanowny korespondent pragnie tworzyć w kraju instytucje kredytowe, któreby były w stanie zaspakajać potrzeby kredytu przemysłowca, rękodzielnika i gospodarza wiejskiego. „Słyszę już odpowiedź, że do wykonania takiego przedsiębiorstwa potrzeba nie tyle pieniędzy, ile wykształconego rozumu, woli i energji“.

Tak jest, szanowny korespondencie, w tem jest środek do urzeczywistnienia projektu, bez narażenia na ryzyko Tow. wz. pom. ofic. pryw. które wypełnianiem swego zadania statutem przyjętego, przyczynia się do rozwiązania jednéj z potrzeb ekonomicznych — do usuwania żebraków.

Z wykształconym rozumem, wolą i energią zakładać stowarzyszenia zaliczkowe oparte na wzajemnéj poręce członków, oto projekt, którym daleko skuteczniéj da się usunąć nadużycia lichwiarzy i wyzyskiwaczy. Nie Tow. wz. pom. ofic. prywatnych niechaj ponosi ryzyko, ale ci, którzy z instytucji korzystają, a towarzystwo ofic. pryw. mogłoby jedynie, nie przyjmując żadnego na się ryzyka, swe kapitały lokować w stowarzyszeniach zaliczkowych na pewien z góry umówiony procent, jeśli to zapewni większe korzyści, aniżeli lokacja w listach zastawnych.

Chorobą to jest naszą wyszukiwać i wymyślać zawsze nowe projekta, nie wyzyskawszy środków, jakie mamy bliżéj siebie. Do takich projektów zaliczyć musimy poruszoną myśl zakładania kas zaliczkowych przez Tow. ofic. prywatnych, tak jak w swoim czasie zaliczaliśmy projekt zakupna majątku ziemskiego, który zdaniem naszem, pomimo takiéj uchwały, zawsze projektem tylko zostanie, jak pogrzebany już projekt założenia banku zastawniczego i tp. Unikać powinniśmy ile możności takich projektów, gdyż rzucanie ich w świat wywołuje częstokroć nietylko zbyteczne, ale co gorsza, szkodliwe swary, takie, jakie w swoim czasie wywołał projekt zakupna ziemi przed powzięciem uchwały nie przeznaczonéj do wykonania. *Z. M.*

Powiatowe towarzystwa zaliczkowe.

(Dr. T. S.) Wykazaliśmy w poprzednim Nrze naszego pisma, że gminne kasy pożyczkowe nie odpowiadają swemu zadaniu, tudzież że fundusze gminne, w tych kasach lokowane, narażone są na zupełne zmarnowanie.

Uchylić to niebezpieczeństwo, urządzić pożyczkowe kasy gminne w ten sposób, aby istnieć mogły jako instytucje rzeczywiście żywotne, zapewniające pewność lokacyi kapitałów im powierzonych, a ochraniające lud wiejski od lichwy — nie jest możebnem w obec ustawy gminnej, która oddzieliła obszar dworski od gromady, a tem samem uniemożebniła dobroczynny wpływ intelligencyi wiejskiéj na sprawy gminne.

Jeżeli tu i owdzie, skutkiem wyjątkowo pomyślnych stosunków, inteligencya opiekuje się gminą wiejską i potrafiła sobie zdobyć kierownictwo — to przecież w niezmiernie przeważnej ilości gmin oddanym jest zarząd wszystkich spraw gminnych, a zatem i administracya kas pożyczkowych, w ręce ludzi zupełnie niezdolnych do pełnienia obowiązków swego urzędu.

Niepodobna też — bez radykalnéj reformy ustawodawstwa — obiecywać sobie zmiany pomyślnéj w tym względzie; — a zanim taka zmiana przyjdzie do skutku — znikną niezawodnie owe fundusze kas pożyczkowych, i zostanie zaledwo wspomnienie tylu usiłowań szczerych i gorliwych, a bezowocnych, — tak jak się to stało z podobnie urządzonemi kasami pożyczkowemi (Aushilfscassen) w Prusiech.

Pozostawienie zatem gminnych kas pożyczkowych w ręku niezdarnych wójtów i pisarzów gminnych może tylko przyzwyczaić nasz lud do niesumiennego gospodarowania publicznym groszem. Z każdym dniem ściągnięcie kwot wypożyczonych staje się trudniejszem, a wkrótce okaże się niemożebnem. Kasy pożyczkowe, — które teraz wedle urzędowego sprawozdania władz autonomicznych, funkcye mają tylko w rzadkich odstępach, przestaną niebawem całkiem funkcyonować, a z kapitału półmilionowego, przeznaczonego na uregulowanie kredytowych stosunków ludu, ani śladu nie pozostanie.

Zbytecznem byłoby wdawać się w krytykę postępowania władz autonomicznych w téj sprawie, skoro wspomniane statystyczne sprawozdanie dostateczne wykazało mylność obranéj drogi. Nikt też, znający stosunki wiejskie, nie spodziewał się pomyślnych rezultatów od tych kas pożyczkowych, których administracyę oddano ludziom, niemającym o stosunkach prawnych i finansowych najmniejszego wyobrażenia.

Zadziwiać musi to jedynie, dlaczego władze autonomiczne, zamiast rozrzucać kapitały gminne na drobne kasy, nie starały się zebrać je w powiatowe kasy zaliczkowe, które, administrowane przez wydział powiatowy, mogłyby, na wzór istniejących w kraju naszym kas oszczędności, przyjmować fundusze gminne na pewien procent, i wypożyczać zebrane kapitały włościanom, za pośrednictwem zwierzchności gminnych, z zachowa-

niem prawnych formalności i przestrzegając warunków bezpiecznego umieszczenia, tudzież pilnując terminów spłaty i ściągając punktualnie zapadłe raty i odsetki. — Takie powiatowe kasy zaliczkowe mogłyby rzeczywiście wielce pomyślnie wpłynąć na dobrobyt ludu wiejskiego, a zapewniając bezpieczeństwo lokacyi kapitałów gminnych, nauczyłyby zarazem lud wiejski przez rozumną a surową administracyę, że kredyt nie jest jałmużną, że dotrzymanie zobowiązań jest pierwszym warunkiem uzyskania kredytu, — że wreszcie zwyczajna ludowi naszemu lekkomyślność co do niedotrzymywania terminów teraz już cierpianą być nie może. Dlatego też w powiatach, gdzie kwestyę kredytu włościańskiego należycie zrozumiano, starano się przedewszystkiem zakładać popowiatowe kasy zaliczkowe, a kasy gminne uznano jako instytucye wcale nieodpowiednie, a bardzo często nawet szkodliwe.

Jeżeli przed wydaniem ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 r. urządzenie takich powiatowych kas zaliczkowych natrafiać mogło na znaczne trudności, to z ogłoszeniem rzeczonéj ustawy znikły wszelkie powody zwlekania stanowczéj reformy na tem polu, a sprawa jest nagłą, ponieważ z każdym dniem fundusze gminne w kasach gminnych lokowane, uszczuplają się i giną.

Powiatowe kasy zaliczkowe powinny powstawać w téj formie, któréj praktyczność stwierdzoną jest przeszło dwudziestoletniem doświadczeniem w Niemczech, a zatem jako powiatowe towarzystwa zaliczkowe. Takie towarzystwa przyjmowałyby fundusze gminne na rachunek bieżący, a poręka członków towarzystwa przedstawia dostateczną gwarancyę bezpieczeństwa lokacyi tych funduszów. Zresztą, w każdym poszczególnym wypadku, gmina musiałaby uzyskać od wydziału powiatowego upoważnienie do ulokowania kapitału, lub też, co daleko praktyczniéj, wydział powiatowy przekonawszy się, że towarzystwo przedstawia dostateczną gwarancyę, zawiadomiłby okólnikiem gminy, że w towarzystwie mogą lokować swoje fundusze.

Aby zaś gminę do lokowania funduszów zachęcić, wystarczyłoby przedstawić członkom gminy, że od téj lokacyi zawisła możność udzielenia zaliczek członkom gminy. Żądający zaś zaliczki musi stać się członkiem towarzystwa i składać drobne kwoty miesięczne na udział. Ztąd pobudka do oszczędności, czego kasy gminne pożyczkowe zupełnie nie uwzględniły.

Nie potrzebujemy dodawać, że administracya towarzystwa zaliczkowego, złożona z ludzi inteligentnych, posiłkująca się w razie potrzeby zażądaniem opinii od zwierzchności gminnéj, lub innych osób ze stosunkami miejscowemi obeznanych, może bardzo dobrze zarządzać funduszami towarzystwu powierzonemi; — a gdyby zarząd towarzystwa cokolwiek w tym względzie uchybił, rada nadzorcza tudzież walne zgromadzenie nieomieszka przedsiewziąć odpowiednich kroków względem naprawienia tych uchybień, a to tem pewniej, ponieważ członkowie towarzystwa gwarantują za całość powierzonych im funduszów, gdy przeciwnie zwierzchność gminna, zawiadująca kasą pożyczkową, ani rozumie odpowiedzialności za ten zarząd, ani też nie poczuwa się do téj odpowiedzialności, ani wreszcie mając nawet najszczersze chęci, rozumnie administrować nie potrafi.

Zawiązanie powiatowych towarzystw zaliczkowych i ulokowanie funduszów gminnych w kasach tych towarzystw — uważamy zatém jako jedyny skuteczny środek do ocalenia funduszów gminnych, a zarazem do przyniesienia rzeczywistéj pomocy ludowi w jego stosunkach kredytowych.

Gdzie towarzystwa zaliczkowe, już istnieją, tam powinny wydziały powiatowe jak najspieszniéj fundusze w kasach gminnych lokowane przenieść do kasy towarzystwa. — Wyjątek stanowią takie kasy gminne, które rzeczywiście wzorowo są administrowane; czyli jednak takie kasy istnieją — niewiemy.

Ponieważ zaś obszar powiatów politycznych jest często zbyt wielki, aby towarzystwo z siedzibą w stolicy powiatu mogło na takim obszarze skutecznie działać przeto należałoby w siedzibach sądów powiatowych tworzyć filie. Zakładanie odrębnego towarzystwa zaliczkowego w każdym okręgu sądowym uważamy w pierwszéj chwili za mniéj korzystne, ponieważ wątpić trzeba, czyli w każdym okręgu znajdzie się odpowiednia ilość osób, do zawiadywania sprawami towarzystwa uzdolnionych, a co więcéj, gotowych poświęcić dla téj sprawy tyle czasu, ile zwłaszcza wprowadzenie każdéj instytucyi w życie wymaga. Niemożna jednak w tym względzie stałéj normy postawić, — częstokroć bowiem właśnie miasteczko, będące tylko siedzibą sądu, ma więcéj warunków do zawiązania towarzystwa potrzebnych, aniżeli stolica powiatu — Ostatecznym zaś celem powinno być utworzenie towarzystwa zaliczkowego w każdym okręgu sądowym, a ten cel ostateczny przy zakładaniu filji na oku mieć należy.

W końcu zauważymy, że inicyatywę w zawiązywaniu powiatowych towarzystw zaliczkowych powinneby wziąść także władze autonomiczne — a należy spodziewać się, że wydział krajowy wezwie wydziały powiatowe do współdziałania w téj sprawie, tyle ważnéj dla całego kraju.

Rzeczą zaś tworzącego się „Związku stowarzyszeń“ będzie udzielać wszelkich wyjaśnień, informacyi i instrukcyi, jakie dla założenia towarzystw potrzebnemi się okażą.

Ruch Stowarzyszeń.

Towarzystwa zaliczkowego we Lwowie, stow. zar. z nieograniczoną poręką (ul. akademicka l. 5.) sprawozdanie z obrotu kasy za I. półrocze 1874 r.

Przychód: 1. udziały członków: — stan z dniem 31. grudnia 1873 r. 25.754 złr. 90 ct.; — w ciągu półrocza wpłynęło 4.943 zł. 83 ct.; — stan z d. 30. czerwca 1874 r. 30.698 zł. 73 ct.;

2. wkładki na rachunek bieżący: stan z dnia 31. grudnia 1873 r. 55.745 zł. 54 ct.; — w ciągu półrocza wpłynęło 50.526 zł. 14½ ct.; — stan z dniem 30. czerwca 1874 r. 106.271 złr. 68½ ct.;

3. wierzyciele wexlowi: stan z dniem 31. grudnia 1873 r. 6.000 zł.; — w ciągu półrocza wpłynęło 12.000 zł.; — stan z dniem 30. czerwca 1874 r. 18.000 zł.;

4. zwrot pożyczek udzielanych na skrypta i wexle: stan z dniem 31. grudnia 1873 r. — —; w ciągu półrocza wpłynęło 74.691 złr. 5 ct.; — stan z d. 30. czerwca 1874 r. 75.691 zł. 5 ct.;

5. zwrot pożyczek na zastawy: stan z dniem 31. grudnia 1873 r. — —; w ciągu półrocza wpłynęło 3.219 zł. 32 ct.; — stan z d. 30 czerwca 1874 r. 3.219 zł. 32 ct.;

6. procenta pobrane: stan z d. 31. grudnia 1873 r. 3.211 zł. 87 ct.; — w ciągu półrocza wpłynęło 5.536 złr. 92 ct.; — stan z dniem 30. czerwca 1874 r. 8.748 złr. 79 ct.;

7. fundusz rezerwowy: stan z d. 31. grudnia 1873 r. 1.787 zł. 82 ct.; — w ciągu półrocza wpłynęło 1.938 zł.; — stan z d. 30. czerwca 1874 r. 2.725 zł. 82 ct.;

8. zwrot kosztów administracyi: stan z dniem 31. grudnia 1873 r. — —; w ciągu półrocza 426 zł. 64 ct.; — stan z d. 30. czerwca 1874 r. 426 zł. 64 ct.;

9. zyski za r. 1873 r.: 3.489 zł. 3 ct. a. w.;

10. zwrot zaliczek na procesa: 6 złr. 77 ct.;

Ogółem przychodu: stan z dniem 31. grudnia 1873 r. 95.989 złr. 16 ct.; — w ciągu półrocza wpłynęło 152.288 złr. 67½ ct.; — stan z dniem 30. czerwca 1874 r. 248.277 złr. 83½ ct.

Rozchód: 1. udziały członków: stan z dniem 31. grudnia 1873 r. — —; w ciągu półrocza wypłacono 12 zł. 25 ct.; — stan z d. 30. czerwca 1874 r. 12 zł, 25 ct.;

2. zwrot wkładek na rachunek bieżący: stan z d. 31. grudnia 1873 r. — —; w ciągu półrocza wypłacono 39.880 zł. 50 ct.; — stan z d. 30. czerwca 1874 r. 39.880 zł. 50 ct.;

3. spłata wierzycieli wexlowych: stan z dniem 31. grudnia 1873 roku — —; w ciągu półrocza wypłacono 12.000 zł.; stan z dnia 30. czerwca 1874 r. 12.000 zł.;

4. pożyczki udzielane na skrypta i wexle: stan z dniem 31. grudnia 1873 r. 86.444 zł. 82 ct.; — w ciągu półrocza wypłacono 91.902 złr. 84 ct.; — stan z dniem 30. czerwca 1874 r. 178.347 zł. 66 ct.;

5. pożyczki na zastawy: stan z dniem 31. grudnia 1873 r. 2.565 zł. 77 ct.; — w ciągu półrocza wypłacono 1.432 zł. 65 ct.; — stan z dniem 30.czerwca 1874 roku 3.998 zł. 42 ct.;

6. procenta: stan z d. 31. grudnia 1873 r. 998 zł. 31 ct.; — w ciągu półrocza wypłacono 1.595 zł. 76 ct.; — stan z dniem 30. czerwca 1874. r. 2.594 zł. 7 ct.;

7. fundusz rezerwowy: w ciągu półrocza stornowano 2 zł.; — stan z dniem 30. czerwca 1874 r. 2 zł.;

8. koszta administracyi i mobiliów: stan z d. 31. grudnia 1873 r. 581 złr. 91 ct.; — w ciągu półrocza wypłacono 2.500 zł. 53 ct.; — stan z d. 30. czerwca 1874 r. 3.082 zł. 44 ct.;

9. rozdział zysków za 1873 r.: — w ciągu półrocza wypłacono 3482 złr.; — stan z dniem 30. czerwca 1874 r. 3.482 złr.;

10. zaliczki na procesa: w ciągu półrocza wypłacono: a) jako depozyt sądowy za zakupioną na rzecz towarzystwa tabularną sumę 2.000 zł. z pn. 455 zł., b) jako zaliczkę syndykowi wypłacono 200 złr.; — stan z dniem 30. czerwca 1874 r. 655 złr.;

Ogółem rozchodu: stan z d. 31. grudnia 1873 r. 90.590 zł. 81 ct.; — w ciągu półrocza wypłacono 153.463 zł. 53 ct.; stan z d. 30. czerwca 1874 r. 244.054 złr. 34 ct. w. a.

Ogół przychodu wynosił . . .	248.277	zł. 83½	ct.
ogół rozchodu zaś	244.054	„ 34	„
a gotówka z d. 30/6. 1874 r. .	4.223	„ 49½	„
Suma obrotu kasy przeto dochodzi:	**496.555**	zł. **67**	ct.

gdy suma obrotu kasy za cały 1873 r. wynosiła tylko 665.395 zł. 62 ct. w. a.

Bilans surowy z d. 30. czerwca 1874 r.:

I. Stan czynny:

a) gotówka w kasie z d. 30/6. 1874 r. .	4.223 zł.	49½	ct.;
b) pożyczki udziel. na skrypta i wexle .	103.656 zł.	61	ct.;
c) pożyczki na zastawy	779 „	10	ct.;
d) koszta administracyi i mobiliów .	2.655 „	80	ct.;
e) zaliczki na procesa	618 „	23	ct.;
Suma stanu czynnego:	111.963 zł.	23½	ct.

II. Stan bierny:

a) udziały członków	30.686 zł.	48	ct.;
b) wkładki na rachunek bieżący .	66.391 „	18½	ct.;
c) pożyczki wekslowe	6.000 „	—	—
d) procenta	6.154 „	72	ct.;
e) fundusz rezerwowy	2.723 „	82	ct.;
f) zysk z r. 1873	7 „	3	ct.;
Suma stanu czynnego:	111.963 zł.	23½	ct.

Pomyślny rozwój tego stowarzyszenia, każe rokować, iż w następnych latach zdoła ono skutecznie walczyć przeciw lichwie wysoko we Lwowie rozwiniętej, a zarazem skutecznie poprze rozwój drobnego przemysłu i rękodzielnictwa — zwłaszcza, że jak słyszymy, dyrekcja tegoż Towarzystwa pracuje nad pewnemi ulepszeniami, których wprowadzenie w życie postawi stowarzyszenie na stanowisku stosunkowo dość wielkiéj instytucji kredytowéj.

Pod względem kredytu, jakim Towarzystwo rozporządza, wiadomo nam, że obok wykazanych wkładek na rachunek bieżący w kwocie 66.392 zł. i pożyczek wexlowych w kwocie 6.000 zł. czyli razem 72.392 zł. kapitału obcego na własnych 30.700 złr. udziałów i 2.700 złr. funduszu rezerwowego, ma ono we lwowskiéj Kasie Oszczędności otwarty kredyt do 40.000 zł., z którego dotąd wyczerpano tylko 10.000 złr. Widocznie dyrekcya mając dostateczny napływ obcego kapitału, uważa kredyt Kasy Osęczędności i Banku narodowego tylko jako rezerwę, z któréj czerpie tylko w nadzwyczajnych wypadkach.

Wydawca **Z. Medveczky.** Odpowiedzialny redaktor **Dr. Tadeusz Skałkowski.** W I. Związkowej drukarni we Lwowie Rynek 11.